

Slovenski dom

Štev. 207.

V Ljubljani, sreda 14. septembra 1938.

Leto III.

Po včerajšnjem razburjenem, nemirov in spopadov polnem dnevu:

Henlein je ustavil vse razgovore s praško vlado Danes - pomirjenje po ČSR Razgovori o nemškem ultimatu odloženi

Berlin, 14. septembra. AA (DNB): Danes zjutraj je prispela iz Ascha, ki je sedež Henleina, naslednja vest: Henlein je proučil včeraj položaj z ostalimi zastopniki sudetsko-nemške stranke, ki so določeni za pogajanja s češkoslovaško vlado. Zaradi tega, ker se je v zadnjih 48 urah dogodilo toliko spopadov in ker zahteve sudetskih Nemcev, ki so bile sporočene, niso bile izpolnjene, je bilo ugotovljeno, da ni več pogojev za nadaljna pogajanja v smislu man-

data, ki ga je imelo zastopstvo sudetsko-nemške stranke. Zato je Henlein temu zastopstvu stranke vzel mandat za pogajanja.

London, 14. septembra. o. Češkoslovaški poslanik v Londonu Jan Masaryk je izjavil zastopniku agencije Reuter, da je Henlein ob 0.15 zjutraj sporočil predsedniku vlade dr. Hodžu, da v sedanjih razmerah ne more nadaljevati s pogajanjem za sporazum.

Berlin, 14. septembra. o. Nemški krogi potrjujejo vesti, da je Henlein odvil svoji dele-

gaciji pravico, da se še nadalje pogaja s češkoslovaško vlado.

Praga, 14. septembra. o. Vsi vodilni listi čeških Nemcev »Die Zeit«, »Pressebriefe« in »Sudetendeutschen Rundschau« so začasno prenehali izhajati zaradi cenzurnih določil, ki zahtevajo od njih, da prinašajo uradne odloke vlade. Nemška stranka je dalje sklenila prestaviti svoj osrednji urad iz Prage v Heb, češ da je vsaka zveza med Prago in nemškimi pokrajini zaradi napetega stanja nemogoča.

češkoslovaško prebivalstvo pa je zadovoljno, ker vidi v tem samo edino sredstvo za ohranitev miru.

Na letalo angleškega opazovalca Satona Prata je nekdo streljal iz puške ravno tedaj, ko je letalo nad sudetskimi kraji letelo iz Cheba v Prago. Krogla je prebila strel od kabine, vendar ni bil nihče ranjen. Uvedena je preiskava.

Nemci se opravičujejo

DNB: Po posvetovanjih političnega odbora in zastopstva, ki se naj pogaja z vlado, se je izvedelo iz krogov sudetske nemške stranke, da je vodstvu odvzeta sleherni možnost, da bi vplivalo na sudetsko nemško prebivalstvo. To pa zaradi ukrepov češkoslovaške vlade, zaradi proglasitve obsednega stanja, posebno pa zaradi prepovedi vseh političnih shodov in zastankov ter zaradi stalne zaplembe sudetskih nemških listov. Zelo je upravičen strah, da prebivalstvo ne bo moglo več poslušati ukazov vodstva stranke, ki je dosedaj mogla jamčiti za disciplino prebivalstva, ki je sedaj zaradi spopadov zmeraj bolj vznemirjeno. Najbolj se je bati, da bi »provokatorji« izkoristili ta položaj ter začeli sistematično izrabljati incidente, kar bi lahko imelo posledice, ki jih sploh ni mogoče predvideti. Zato je vodstvo sudetske nemške stranke, zavedajoč se svoje odgovornosti zahtevalo od vlade, da se takoj ukinejo vse potrebne odredbe, da bi se tako položaj v sudetskih pokrajinah lahko normalno razvijal. Ker se položaj stalno slabša, je moralo vodstvo stranke od praške vlade zahtevati, da naj v šestih urah ukine obsedno stanje.

gotovo štel 80.000 ljudi. Policija je prejela vojaške okrepitve iz okoliških mest. Mobilizirali so nekaj letnikov vojske garde, ki naj bi pomagala vzdrževati red. Policija je razganjala vse skupine, ki so štele več kot pet oseb. Vse nemške hiše v Pragi so zaprte, posebno pa tiste, ki pripadajo nemškemu poslanstvu. Močni oddelki policije stražijo vse nemške hiše.

Angleški vojaški odposlanec raziskuje

Praga, 14. septembra. AA. (Reuter.) Dopisnik Reutera, ki je včeraj popoldne obiskal sudetska okraja Reichenberg in Bodenhall, pravi, da je položaj povsod očitno napet. Vesti o izrednih vladnih ukrepih so nemški krogi sprejeli kritično,

Praga, 14. septembra. o. Po davišnih poročilih iz odločujočih krogov se je položaj v ČSR kljub ultimatu sudetske stranke na splošno izboljšal in so nemiri po nemških pokrajinah prenehali. To dejstvo pripisujejo vladnim odločnim ukrepom, ki so odprli oči raznim hujšakškim elementom. Vlada se je sinoči sestala na sejo, ki je trajala dve uri. Na seji so se posvetovali o vseh potrebnih ukrepih in sprejeli odgovor na nemški ultimatum. Besedilo odgovora sta češkoslovaška poslanika v Parizu in Londonu takoj sporočila francoski in angleški vladi, hkratu z vestjo, da vlada v Češkoslovaški popolni red in mir. Po seji vlade je izšlo kratko sporočilo, da je položaj zadovoljiv. Iz vladnih krogov so ponoči prišla zagotovila, da bo vlada preklicala vse izredne sklepe, odpravila vojno stanje in razpustila izredna sodišča, če bo današnji dan potekel mirno in brez spopadov.

Odgovor na ultimatum so zastopniki sudetske stranke dobili, še preden je potekel rok, ki so ga dali vladi.

Iz dobro poučenih krogov se je izvedelo, da je odgovorila voditeljem sudetskih Nemcev, da se hoče z zastopniki sudetske nemške stranke pogajati o izrednih ukrepih, ki jih je izdala, če so ti ukrepi ovira za pogajanja. Voditelji sudetsko-nemške stranke naj na svoje pristaje objavijo proglas, da se naj spoštujejo zakoni in javni red in tedaj praška vlada ne bi vedela, kakaj ne bi preklicala izredne odredbe. Vodstvo sudetske stranke se ni odgovorilo na ta predlog češkoslovaške vlade.

Praga, 14. septembra. Pogajanja o ultimatu so bila preložena na danes zjutraj. Vsi znaki kažejo, da je tudi rešitev sudetsko-nemškega vprašanja tudi za nekaj časa preložena.

Ob 1. ponoči se ni prispel odgovor sudetsko-nemške stranke na zadnjo spomenico, ki jo je prinesel Gwatkin Henleinu. Sinoči se Gwatkin še ni vrnil v Prago. Zvedelo pa se je z druge strani, da so imeli češkoslovaški ministri svoja posvetovanja na Hradsčini do 1. ponoči, nato pa so odšli na svoje domove.

Danes se bodo verjetno nadaljevala pogajanja o ultimatu.

Manifestacije v Pragi

Praga, 14. septembra. AA. (Havas.) V nočnih urah se je po praških ulicah razvil spreved, ki je

Včerajšnji dogodki v ČSR:

Nemiri in poulični boji v ČSR po Hitlerjevem govoru

Praga, 14. septembra. o. Kakor je bilo pričakovati, so takoj po Hitlerjevem govoru na vsem ozemlju, koder prebivajo češki Nemci, izbruhnile silovite demonstracije in nemiri, ki so tu in tam dobili značaj pouličnih bojev med Nemci in med varnostnimi organi ter vojaštvom.

V okolici Karlovih Varov so bile potrpane številne telefonske proge. V Loketu so tovarne ustavile delo, šole so bile zaprte, prav tako tudi trgovine. Včeraj zjutraj je okoli 4000 ljudi manifestiralo po mestnih ulicah. V Beretinu, okraj Kadani, se je zbralo na nekem kraju okoli 1500 ljudi. S cerkvenega stolpa je odjeknil strel, ki je zadel nekega vojaka. Drugi vojak je ubil nekega člana sudetsko-nemške stranke. V Chebu so bile razbite vse izlozbe po čeških in judovskih trgovinah. V Planu pri Marjanskih Laznih je včeraj osem manifestantov napadlo orožnike ter razbilo okna na policijskem poslopiju ter na stanovanju orožniškega poveljnika v teh pokrajinah. Orožništvo jih je razgnalo z gumijevkami. Ranjeni so bili trije orožniki in en manifestant. V Friwaldu so orožniki razgnali 2000 manifestantov. Hujših incidentov tu ni bilo. V Warnsdorfu je množica 6000 ljudi priredila po Hitlerjevem govoru manifestacije pred carinarico ter zahtevala ključke od carinske pregraje. Cariniki so jo odprli in je okoli 5000 ljudi prešlo v Nemčijo. V Haselbachu so ustavili dva tuja avtomobila. Iz prvega avtomobila sta skočila dva človeka, od katerih je eden pobegnil v bližnje polje ter ranil carinika, na katerega je izstrelil pet

strelcev. Tega napadalca so izsledili in zaprli. Iz drugega avtomobila v okolici vasi je skočilo več oseb, ki so začele streljati na carinike in orožnike, ki so se podali na kolesih za njimi, da jih zasedejo. Ranjen ni bil nihče. V Nemanicah so ustavili vojaški avtomobil, iz katerega je posadka streljala. Oblastni organi so odgovorili tudi s streljanjem. Med osebami, ki so streljale na orožnike, je bil tudi predsednik občine

Odgovor vlade na nemške nemire:

Razglasitev vojnega stanja v nemških pokrajinah

Praga, 14. sept. o. Zaradi organiziranih nemirov in spopadov, ki so včeraj začeli resno ogroziti mir, red in življenje državljanov, je vlada razglasila vojno stanje v vseh pokrajinah, kjer so izbruhnili nemiri.

Ta ukrep je bil začasno izdan že v osmih pokrajinah: Cheb, Nojdek, Prosečnice, Liket, Kadani, Karlove Vari, Falknov in Češki Krumbol. Vlada je pozvala prebivalstvo, naj ohrani mirno kri. Za ohranitev miru zadoščajajo organi javne varnosti.

Vlada je svoj sklep takoj sporočila zastopstvu poslanske zbornice in senata kakor to določa ustava.

Po vladnem sklepu so prepovedani vsi politični in nepolitični sestanki tako v zaprtih prostorih kakor pod milim nebom. Ta prepoved se nanaša tudi na sprevede in na vse podobne prireditve. Odpovedana je tudi velika spominska slavnost ob današnji obletnici smrti pok. predsednika v Pragi.

Nemški ultimatum praški vladi

Praga, 14. sept. o. Zaradi nevarnega stanja, ki je nastal po Hitlerjevem govoru v ČSR, je voditelj čeških Nemcev včeraj nenadno odpotoval iz Nürnberga na Češkoslovaško ter takoj poklical k sebi v Heb prvake svoje stranke, ki so imeli popoldne tam konferenco, na kateri so sprejeli več sklepov kot odgovor na vladne izredne ukrepe. Seja je trajala do 17 in po seji je bilo objavljeno: Vodstvo sudetske nemške stranke je poslalo vladi v Pragi ultimatum, ki zahteva, da vlada takoj preklic obsedno stanje v sudetskih okrajih.

Miznice. V kraju Teplice Sanou je po Hitlerjevem govoru skušala množica ljudstva predreti kordon policije, ki je v dveh ulicah preprečeval dostop na mestni trg. V Sternbergu je manifestiralo okoli 5000 ljudi, v Krnovu pa okoli tisoč. V Kalnih vodah pri Trutnovi je bil ranjen šofer neke češke trdnice. Člani sudetsko-nemške stranke so zavzeli železniško postajo v Persečinu. Na zgradbi so razobesili zastavo s kljukastim križem. Po nalogu orožnikov je bila zgradba izpraznjena brez nadaljnega posredovanja. V Bezdrubach je skupina 1500 manifestantov izstrelila 12 nabojev na uradnika češkega sodišča Krausa. Prav tako so streljali tudi na orožnike. Kraus je v obrambi štirikrat ustrelil s samokresom, a ni nikogar ranil. Sam pa je bil težko zadet v glavo.

Dalje je vlada določila nagli sod v petih okrajih. Ta odlok češkoslovaške vlade je bil objavljen tekot današnjega popoldneva po radiu. Nagli sod obsega kraje Heb, Midek, Prispence, Loket in Katan. V primeru potrebe se bo razširil nagli sod tudi na druge okraje. Na temelju čl. 430. kaz. zakona je bil v teh pokrajinah proglašen tudi preki sod. Za zločine javnega nasilja je predvidena smrtna kazen, ki se mora izvršiti dve uri po razglasitvi sodb.

Edina kazen, ki jo naglo sodišče izreka, je smrtna kazen, razen pri mladoletnikih, katero obsodijo na težko ječo.

V zvezi z mednarodnim položajem je češkoslovaška vlada sklenila prepovedati izvoz raznega blaga, ki utegne priti v poštev za narodno obrambo. Med naštetimi predmeti so platno, usnje, bombaž, juta in izdelki iz železa, jekla itd. Ti ukrepi so čisto začasnega značaja in niso izšli iz uradnem listu.

Angleška in francoska javnost ne veruje v vojno

Pariz, 14. sept. o. Francoska vlada je sinoči imela sejo, ki je trajala dolgo v noč, dokler niso dobili najnovejših poročil o položaju na Češkoslovaškem, katere je zunanemu ministru prinesel poslanik Osuski. Na seji so se razgovarjali o nadaljnjih varnostnih ukrepih, zlasti o obrambi civilnega prebivalstva pred zračnimi napadi.

London, 14. sept. o. Seja angleške vlade je sklicana za danes ob 11. Na včerajšnji seji, katere so se poleg ministrov udeležili štabni načelniki mornarice, vojske in letalstva, so se razgovarjali o vojaškem položaju Anglije v sedanji krizi.

Po zadnjih poročilih, ki so dospela v London in v Pariz, izjavljajo odločujoči angleški in francoski krogi, da stanje na Češkoslovaškem ni tako, da bi moralo priti zaradi tega do vojne.

Nemčija zavrača vesti o delni mobilizaciji

Berlin, 14. sept. o. Uradno poročilo nemške vlade pravi, da so neresnične vesti tujega tiska o tem, da bi bila Nemčija odredila delno mobilizacijo svoje vojske in začela pošiljati vojaške oddelke na češko mejo. Res je samo, da se danes prične že davno določene vojaške vaje v vzhodnem delu Nemčije. Vse vodstvo nemške vojske z generalnim štabom je odpotovalo v Tannenberg, kjer se bo danes poklonilo spomniku pokojnega maršala Hindenburga na njegovem grobu.

Vesti 14. septembra

Češkoslovaški zunanji minister dr. Krofta je svoje potovanje v Zenevo na sejo Zveze narodov zaradi včerajšnjih dogodkov odložil.

Hitlerjev govor so organizirano poslušali po vseh večjih italijanskih mestih in je pri tem prišlo do raznih manifestacij.

Vojno stanje v Estoniji je z odlokom predsednika republike podaljšano za eno leto. Podaljšanje utemeljujejo s potrebo, da vlada utrdi svoj položaj, in pa z nevarnim mednarodnim stanjem.

Obollega maršala Göringa, ki leži v Nürnbergu na postaji v svojem salonskem vozu, je včeraj obiskal Hitler.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je včeraj odpotoval na daljši oddih in ribarjenje v Hyde park. Pred odhodom je imel dolg razgovor z zunanjim ministrom Hullom o stanju v Evropi po Hitlerjevem govoru.

Glavni odbor slovaške ljudske stranke je včeraj imel sejo v Bratislavi pod predsedstvom poslanca Tisa. Babil se je z notranjim in zunanjim položajem Češkoslovaške ter sprejel resolucijo, v kateri opozarja vlado, naj čimprej reši slovaško vprašanje. Resolucijo z zahtevami stranke bo neslo predsedniku republike posebno odposlanstvo.

Francoski, angleški in ameriški listi razlagajo Hitlerjev govor in pravijo, da je Hitler pri vseh svojih grožnjah pustil odprta vrata za pogajanja med Čehi in Nemci. Nekateri tudi pišejo, da pomeni ta govor kljub vsej ostrosti in bojovnosti dejansko umik Nemčije, ki si ni upala tvegati sile. Listi tudi opozarjajo na nasprotje med tonom v Beneševem in Hitlerjevem govoru. Pravijo, da ni Hitler nikjer rekel nič o vojni.

Prispevke za obrambo Indije je sklenila zvišati angleška vlada.

Kanadske delavske organizacije so na svojem zborovanju sprejele resolucijo, v kateri zahtevajo, naj Kanada začne bojkotirati v trgovini tako imenovane napadalne države.

Strašen nalič z viharjem je divjal včeraj v okolici Ovieda v nacionalistični Španiji. Uničil je vse nasade in pretrgal vse prometne zveze.

Italijansko vojaško odposlanstvo pod vodstvom generala Negrija je dopotovalo v Budimpešto, kjer se bo udeležilo jesenskih vojaških vaj madžarske vojske.

Velike vaje francoske mornarice se bodo začele sredi oktobra ob Atlantski obali. Pri njih bodo sodelovale mornarica, podmornice, letalstvo in obalna obramba.

Sklicanje angleškega parlamenta zahteva opozicijska delavska stranka, kateri je pa vlada odgovorila, da ni razloga za izreden sestanek poslanske in visoke zbornice.

Zakon o izgonu Judov iz Italije je izšel v italijanskem uradnem listu včeraj. Po tem zakonu se morajo do 12. marca 1939 izseliti iz države vsi Judje, ki so se priselili v Italijo po 1. januarju 1919.

Predsednik poljske republike Moscicki je včeraj razpustil poslansko zbornico. Nove volitve bodo razpisane v 30 dneh in bodo določene najbrž za november.

Zadnji jasni poziv za rešitev češkoslovaškega vprašanja je Hitlerjev govor, tako piše italijanski tisk, ki izraža upanje, da se bo to vprašanje vseeno mirno uredilo.

„Vsi 16. oktobra za din 78“ s PUTNIK-om v Trst“

Zaradi tega ultimata je razburjenje še naraslo in doseglo višek v večernih urah, zlasti še, ko je prišlo sporočilo, v katerem vodstvo sudetsko-nemške stranke izjavlja, da osem točk, ki jih je Henlein postavil v Karlovih Varih, ne more več služiti za podlago nadaljnjim pogajanjem. Kot razlog za to navajajo, da se je sedaj položaj od temelja spremenil. Prav tako izjavljajo, da bi sudetske Nemce mogoče zadovoljiti edino le plebiscit. Širijo se glasovi, da bo danes sestanek Henleina in dr. Beneša.

V večernih urah je predsednik nemške socialno demokratske stranke poslanec Jakšek naslovil vsem Nemcem v ČSR poziv, naj bodo mirni, ker edino v miru bodo dobili enakopravnost, vojna pa bi jim prinesla neizogibno uničenje.

Romunija ne dovoli prehoda ruski vojski

Bukarešta, 14. sept. o. Sinoči je bila tu važna seja romunske vlade, na kateri so se razgovarjali o mednarodnem položaju ter razpravljali o razgovorih, ki jih je v Zenevi imel zunanji minister Comnen s sovjetskimi zunanjim ministrom Litvinovom. Litvinov je hotel od Romunije za vsako ceno izsiliti dovoljenje za prehod ruske vojske čez romunsko ozemlje. Skušal je to doseči s sklicevanjem na člen 16 pakta Zveze narodov, po katerem naj bi Romunija bila obvezna ta prehod dovoliti. Zahteval je, naj Romunija v ta namen določi 6 milj širok hodnik čez svoje ozemlje, po katerem bi rdeča vojska šla na Češko. Vlada ni glade svojih sklepov izdala nobenega poročila, pač pa trdijo iz poučenih virov, da so vsi ministri soglasno odklonili sovjetsko zahtevo, češ da bi prehod rdeče vojske čez romunsko ozemlje pomenil konec neodvisne romunske države.

Jekleni zidovi, ki naj varujejo Evropo

Niti ptič jih ne bi mogel skrivaj preleteti

Neki angleški dnevni časopis je te dni objavil zanimiv članek o tako imenovani Maginotovi črti, ki kot silen trdnjavski ščit oklepa vso vzhodno francosko mejo ob Nemčiji. Za članek je dala povod velika napetost zadnjega časa v Evropi, ko je vse pričakovalo, kdaj bo zaradi sudetskih Nemcev izbruhnil znova svetovni vojni požar. S tem člankom so hoteli priti vsaj nekaj pomirjevalnega duha vsem tistim, ki bi bili v primeru nove vojne gotovo prvi napadeni, in bi se takorekoč v trenutku znašli na bojišču. Vsak, kdor bi ga bral, naj bi bil svetlo prepričan, da ne obstoji nobena nevarnost pred nemškim napadom niti na vzhodu niti na zahodu, kajti obrambni ščit Maginotove črte tvori pas, preko katerega ne bi mogel priti živ niti en vojak. Takole je opisana ta slovit Maginotova črta:

velikanski lok, potegnjen čez sredo Evrope

Od Dunkerque-a ob belgijsko-francoski meji pa do Švice z dolž francoske meje se vije ta pas. Pa ne samo na zahodu. Tudi ob vzhodni nemški meji oklepa takšna jeklena črta Rusijo od severa do Črnega morja. To je zid miru, ki naj bi preprečeval vsake osvajaške težnje, zid, ki brani, da bi preko njega vdrla tuja vojska na svoj osvajačelni pohod. Ta zid je neviden. Toda kljub tej svoji nevidnosti je spreminil velike evropske pokrajine v prave otoke. O tem obrambnem oklepu ne ve nihče drugi ničesar kot le oni, ki so bili zaposleni pri njegovi graditvi. Vojaški strokovnjaki pravijo, da je tako imenovana Maginotova črta najboljše zamišljena od vseh drugih obrambnih utrd, ki jih grade z mrzlično naglico danes že skoraj ob sleherni meji. Zdi se, kakor da je to zamisel pisatelja fantastičnih romanov iz daljne bodočnosti. Toda, to ni nikak privid, pač pa že prava resničnost.

Vsa Maginotova črta se razteza od Dunkerque-a do švicarske meje

v daljavo 900 km

Teče preko visokih gora in se zgublja ob Ženevskem jezeru. Človek komaj zapazi ta jekleni oklep, čeprav stoji na njem. Ves je pod zemljo, le male kopice, posejane na sto metrov, redko druga od druge, kažejo nad pokrajino. Iz njih pa štrle strahotne cevi močnih topov, pripravljen vsak trenutek, da začno bruhati ogenj na sovražnike. Ti topovi so tako razvrščeni, in njihove cevi tako usmerjene, da ni nikjer mesta, preko katerega bi se mogel prebiti sovražnik čez to črto. Niti en vojak ne bi ostal živ. V primeru vojne bi te topove polnili stroji, električna sila bi igrala vlogo strelca. Treba bi bilo le pritisniti na gumb in že bi številna topovska grla zagrmela smrtonosno pesem,

Steklene oči daljnogledov bi kukale nad zemeljsko površje.

Ljudje v teh trdnjavah so popolnoma varni

V mirni dobi šteje posadka, ki je skrita v teh podzemskih utrdah, 100.000 mož. Na daljavi 900 km je 14.000 glavnih topovskih gnezd. Ljudje, ki nadzorujejo delo topov, so skriti globoko pod zemljo ter popolnoma varni. Do njih ne morejo prodreti krogle, granate, bombe ali strupeni plini. Tudi če bi tri najtežje granate, kar jih je do danes izmislila moderna vojna tehnika, padle na isto mesto in v istem trenutku, ne bi mogle prebiti meter debelega in z jeklom obdanega betonskega zidu. Tudi plin ne bi mogel do posadke. Zračni pritisk je v teh podzemskih trdnjavah precej večji kot na površini. To enostavno sredstvo preprečuje, da bi plin prišel v podzemne rove. Zato vojakom ni treba plinskih mask. Nobena, še tako močna eksplozija, ne more poškodovati telefonskih zvez in električnih kablov, preko katerih elektrika prenaša poročila in silo. Vsaka žica je zavarovana s pet metrov debelim zidom. In za vsak primer je napeljana še rezervna žica. Nobene nevarnosti tudi ni, da bi krogle udarila skozi odprto za topovsko cev in da bi ubila vojaka za topom. Takšne možnosti ni, ker tudi resnični odprti za topovske cevi ni. Topovi se obračajo po posebnem sistemu armiranih plošč, vojak pa ne polnijo topov sami, pač pa jih polnijo posebni stroji. Človek jih samo nadzoruje.

S topovi upravljajo le artilerijski častniki, ki so daleč od topov proč, na drugem koncu utrdbe ter hermetično zaprti. Pokrajino pred seboj gledajo z daljnogledi, ki prikazujejo cele panorame. Kadar častnik precepi, katero mesto je treba obsuti z granatami, pritisne na gumb ter opozori vse druge podrejene častnike na nevarno mesto. In že opravi toča granat temeljito svoj posel.

Da ne bi topovski dim kvaril vzdušja, je nad vse dobro preskrbljeno za zračenje. Topovske cevi se tudi avtomatično hladi.

Topovi morejo streljati v vseh smereh. Povrh pa jih branijo še težke strojnice, ki so tako postavljene, da se niti enemu vojaku ni moglo približati utrjeni črti.

Maginotovega zidu ni mogoče zavzeti

Pa so kljub temu pri graditvi računali tudi na ta primer. Če bi sovražnik zavzel en sam del utrdbe ali eno topovsko gnezdo, je vse preskrbljeno tudi za to, da se ta del takoj izključi iz celotne utrdbe prav tako kakor na primer izolirajo oni del ladje, skozi katerega je začela vanjo vdirati voda. Če bi se to zgodilo, bi vojak v kakih 30 km oddaljenem zaledju pritisnil na

Kako so Nemci vzprijorili češki »strah« ob nemško-češki meji.

gumb in pogljal v tem trenutku zavzeti del utrdbe v zrak z vso posadko vred.

Do 30 metrov globoko pod topovskimi gnezdi so skriti vojak, ki upravljajo s topovi. Tu imajo svoje postelje, kuhinjo, radio, telefon in dva rezervna topova, ki jih posebni stroji spet lahko v primeru potrebe postavijo na njihovo mesto vrh obrambne črte.

Vsako topovsko gnezdo nadzorujejo trije možje. V primeru vojne bodo ostali ti trije možje na svoji postojanki tri dni. Imeli pa bodo hrane za vsak primer tudi za dalj časa. V podzemski utrdbi Maginotove črte so posebni hodniki, po katerih bodo mogli vojak, z ene na drugo stran utrdbe, kjer bodo bolj nujno potrebni. Nihče tega premeščanja čet ne bo od zunaj mogel opaziti.

Tudi nepričakovani sovražni napad — nemogoč

V vojni dostikrat prinese temu ali onemu uspeh iznenadenje. Toda, ali je takšno presenečenje na Maginotovi črti sploh mogoče? Vojaški strokovnjaki, ki so si zamislili ta nepremagljiv obrambni zid, pravijo, da ni. Nevidne oči branijo to črto več kilometrov daleč. Ponoči gosta mreža infra-rdečih žarkov prepleta vso okolico utrdbe. Če bi se kdo približal s katerekoli strani, bi moral zadeti v to nevidno mrežo. V tem trenutku pa bi že zapeli opozorilni zvonci po vseh topovskih kopicah. Daljnogledi periskopi preže na nestetih mestih, kje se bo pojavil sovražnik. Alarmni zvonci spravijo v trenutku posadko v pripravnost. Niti ptič ne bi mogel preleteti te obmejne utrdbe, da ga ne bi opazili in da ne bi že zvonili zvonci.

Kakšna je trdnjava pod zemljo

Pod zemljo je cel labirint. Za artilerijo so cele trdnjave, 30 do 50 m za njo, spojene s predori do prvih postojank. Povprečna širina Maginotove črte znaša okoli 50 km. To torej ni nikak ozek pas, ki bi ga sovražnik mogel kar tako zavzeti. Moč tega »zidu miru« je v njegovi širini. Posamezni deli zidu so tako pazljivo skriti v zemlji, da se niti sanjati ne more, odkod bo začel nenadoma streljati nanj kak top. Ob notranjem robu pasu so nazadnje še ogromne trdnjave. To so kompletne podzemne vojašnice. Do njih vodi po več kilometrov dolgi podzemski hodniki. Približno predstavo o širini teh hodnikov človek dobi, če pomisli, da so po njih speljane dvotirne proge, po katerih električne lokomotive vozijo municijo in druge vojaške potrebščine.

Vsak del trdnjave je preskrbljen s toplo in mrzlo tekočo vodo. Zračenje je skrajno izpopolnjeno. V posebnih prostorih so ogromne zaloge hrane. Če bi bila takšna trdnjava kdaj odrezana od ostalega sveta, bi mogla še kljub temu zdržati mesece in mesece, ker bi imela dovolj streliva,

za vojaške pa dovolj hrane. Ta hrana pa je namenjena tudi za civilno prebivalstvo, ki bi se v primeru vojne zateklo v podzemne trdnjave Maginotove črte. Vzdolž vse te črte je vse polno prostorov, v katerih bi moglo najti zavetišče po 10.000 civilistov. Tudi ta zavetišča so popolnoma varna, ker do njih ne more prodreti niti najtežja granata ali bomba.

Osvajalnih vojn ne bo več

V primeru napada bi na mah ugasnile vse luči, le v topovskih gnezdih bi svetile male električne svetilke. Istočasno pa bi že začeli voziti posebni podzemski vlaki vedno novo strelivo. Napad bi bil brez dvoma v najkrajšem času zaduščen.

Takšna je v glavnih obrisih francoska Maginotova črta. Prav takšna pa je zgrajena tudi na nemški strani te meje, nič drugačna tudi vzdolž sovjetske in češkoslovaške meje. To je torej jekleni zid, ki varuje evropski mir. O njem je neki sloviti sodobni strateg dejal nekako takole:

»Če ne more nobena vojska prekoriniti meje druge države, je tudi vsako osvajanje nemogoče, ker ni mogoče zavzeti tujega ozemlja. — Bombna letala res lahko bombardirajo sovražna mesta in jih pustošijo. Španija in Kitajska pa sta pokazali, da pustošenje brez zavzetja ozemlja še ne pomeni osvajanja. V bodočnosti bo torej vsako osvajanje nemogoče. In generali bodo morali dobro premisliti, preden bodo poslali cele armade nad ta obrambni zid, da se razbijejo ob njem.

Radio

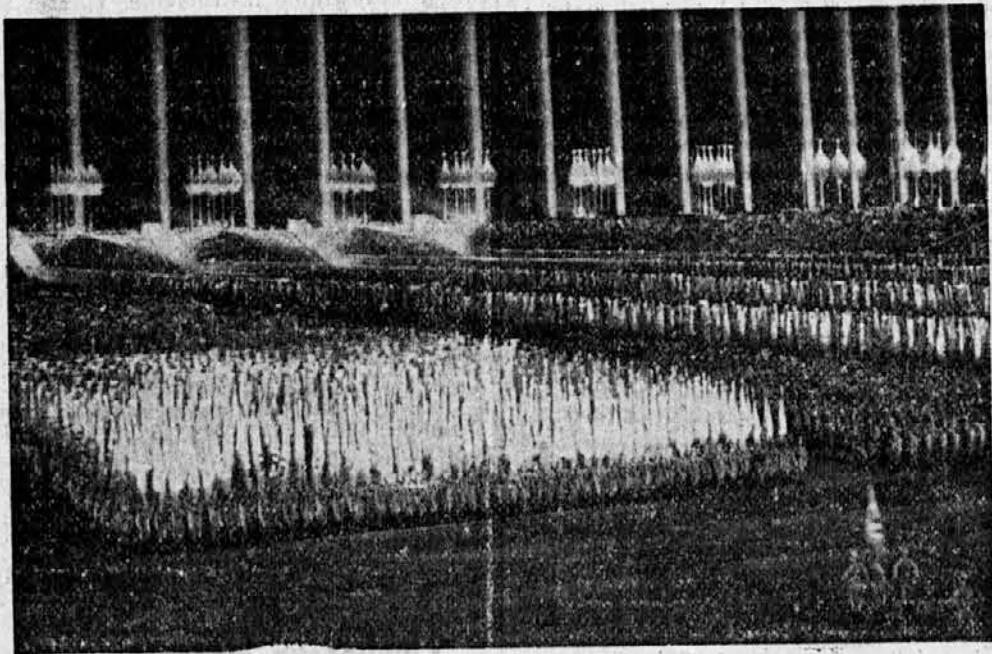
Programi Radio Ljubljana

Sreda, 14. sept.: 12 Uvertura (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Sornov šramel kvartet — 14. Napovedi — 18 Operetni napisi (plošče) — 18.40 Mladinska ura: Opazuj in poslušaj (g. prof. Miroslav Adlešič) — 19. Napovedi poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Sahovski kotiček — 20. Večer lahke glasbe. Sodelujejo: Pevski jazz-kvartet, citraški duet (gg. Kosi in Skok) in g. Roman Petrovič (bariton solo) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Plesna glasba (plošče).

Drugi programi

Sreda, 14. sept.: Belgrad: 20. Nar. posmi. 20.30 Hrv. mor. 21.30 Vok. konc. — Zagreb: 22.20 Za ples — Varšava: 21.10 Chopinove skladbe, 22. Prenos simf. konc. iz Berlina — Sofija: 22. Za ples — Praga: 20.45 Ork. gl. — Budimpešta: 19.30 »Djamiler« komična opera — Milan: 22. Komorna gl. — 22.40 Ples. gl. — Rim: 21. Opereta v 3 del. — München: 19.20 Vesel večer — Hamburg: 20.50 Komična opera.

Mati je pripeljala Minko v muzej, kjer sta med drugim videli tudi star rinski kip, ki pa je imel roki samo do komolcev: »Vidiš, Minka, to pride od tod, če si kdo nohte grize.«

V luči nürnberškega kongresa.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Mati — sin — oče. — Sveta Mati,« — obrnil se je k Mariji in pokleknil pred njo. Pri motni lučki, ki ji je gorela ob vznožju, se mu je zdelo, da jo vidi razločneje kakor kdaj prej. Gledal je vanjo naravnost in mirno.

Pozno ponoči se je prebudil, ker ga je zeblo. Še vedno je slonel ob steni, toda lučka je ugasnila. Bilo je temno.

Napol oblečen je zlezal pod odejo in utrujen zaspal.

Ko se je jutraj prebudil, se mu je zdelo, da sobo prvič po dolgih mesecih spet preplavlja srečna svetloba.

Na drugem je nalahko potrkal in prijazni glas mistra Bonnyfeathera je vprašal:

»Antonio, fant moj, ali si že zbužen? Vstani in obleci se! No-vice imam zate.«

Tri in dvajseto poglavje.

SLOVO IN NAGROBNI NAPISI

Mister Bonnyfeather je dejal:

»Tvoja ladja je prišla, Antonio, vsaj upam tako.«

Smehljaj se je, ker so njegove besede zvenele tako preroško:

»Nolte je davi sporočil sem. Prišel je ameriški brig. Vincenc

in njegov dobri stric hoče porabiti nevtralo zastavo in se otresti nekaj svojih gostov, ki bi najrajši potovali. Stopi z MacNabom v pristanišče in si ogled ladjo. Če bo potrebno, lahko za noč povabiš tudi kapitana na večerjo. Toda gledali bomo, kar se da, da ne bomo obračali pozornosti na našo hišo.

Antonio in MacNab sta naglo pozajtrkovala in odšla na nabrežje na drugem koncu notranjega pristana.

Fleten majhen brig je bil zasidran nedaleč od brega. Antonio je ladja ugajala: vzbujala je šibkejši in bolj ptiču podoben vtis, kakor vse ladje, kar jih je kdaj videl. Na ostrem kljunu so se mrščila lesena orlovska peresa v indijanski oglatnici. Zdelo se je, da izrezljana lesena podoba s kljukastim nosom hlata za valovi. Jambori so bili v ostrem kotu nagnjeni nazaj in tako strumno opeti z vrvmi, da je v jutranjem vetru kar brnelo. Med jambori je stal obračljiv top z dolgo cevjo, ki je bila skrbno pokrita z jadrino. Zdelo se je, da ni na krovu žive duše.

75

Šla sta malo naprej in merila brig s strokovnjaškimi pogledi. Ladijska zastava je plapolala v vetru daleč nad vodo. Na sinjem polju se je vrtel venec zvezd. Bilo je prvič, da je Antonio videl zvezdni prapor Združenih držav.

Potem pa sta zadaj, za rešilnim čolnom, zagledala postavo, v kateri je Antonio za vse večne čase videl utelešenega duha te ladje. Tam je namreč sedela koščena ženska z docela nenavadno koničastimi ušnicami, se zložno zibala in imela izraz najgloblje spokojnosti. Pletla je iz tako debelega prediva, da si tega skoraj ni bilo mogoče predstavljati, naravnost orjaško pogavico. Pri vsaki zanki je zategnila usta prav na zunanem koncu. Bilo je videti, kakor da bi brez glasu žvižgala.

Moža sta nekaj časa gledala, potem pa je MacNab dejal za poskušnjo:

»Brigg, ahoi!«

»Elias!« je zaklicala ženska z raztegnjenimi samoglasniki, a ni izpustila ene same zanke. Gugala se je naprej.

»E-lias!«

»Tako pridem!« je iz kajute odgovoril globok glas s tako brezmejno potrpeljivostjo, da se je moral MacNab zarežati.

Skozi okence na zadnjem koncu je iztegnil glavo mož z rdečim obrazom, železnosivo brado in mrzlimi sinjimi očmi ter pogledal, kdo kliče.

MacNab je dejal še enkrat:

»Brigg, ahoi!«

Mož je pokazal grožč obraz in odvrnil:

»Bog ahoi!«

Žena je mirno pletla dalje. Na Antonia je to učinkovalo, kakor da je vse docela potihnilo.

MacNab je ropotal:

»Če nam pošljete sem malo kakega čolnička, kapitan, potem vam bom povedal nekaj takega v uho, da se vam bo od tega ogrela mošnja.«

»Hm,« je dejal mož. »Hilly!«

Pokazal je glavo zamorec.

»Po gospoda!«

Potem se je obrnil k onima in dejal glasneje:

»Moštvo je na suhem. Upam, da nimate nič proti temu, da pošljem kuharja po vaju.«

»Prav nasprotno,« je rekel Antonio, »če le dobro kuha.«

Kapitan je odvrnil:

»Najbolji kuhar od tu do Bostona.«

»Ni res,« je pristavila žena.

Med tem pa je čolniček, ki ga je veslal zamorec, plesal čez odprti kos morja.

Wampoaing

Providence, R. I.

sta brala, ko so veslali mimo, napis v zlatih črkah na račjem koncu ladje. Zlezli so po stopnicah, ki so visele kar v zraku in stali na krovu v svetlem toku luči.

MacNab je dejal:

»Dobro jutro, madame,«

Bil je malce prelubezniv. Segel je do klobuka.

Žena je izpustila zanko in zaklicala:

»E-lias!«

»Naj pridejo dol!« je rjovel kapitan.

Šla sta po stopnicah in se znašla v najčudovitejši kapitanski kajuti na svetu. To ni bila ne ladijska kajuta, ne pristna ameriška soba, temveč oboje skupaj. Štiri ladijske omare so bile ograjene med bruna, dve izmed njih sta imeli predale na potek po holandski navadi. — Obe okrogli okenci ob strani sta bili zavešeni s precej mehkim čipkastimi zastori. Pod vsakim od njiju je bilo videti belo popleskan počivalnik s tablicama: »Jane« in »Elias«.

V sprednjem delu prostora pa je stala jedilna omara iz mahanijevega lesa in zajamčeno celobnega meščanskega porekla. Bila je privezana na ladijska bruna s celo zmedo vozlov. Njene lične zavite noge, se je zdelo, da silijo navzven. Videti je bilo, da to leseno damo drže tu proti njeni volji, da se gleda iz očesa v oko s hudim volkom. Kajti poleg nje je bil postavljen trden, moški ladijski pisalnik in je ravnodušno opazoval kritično stanje nežnega pohištva nasproti. Pisalnik je bil tako natlačen z ladijskimi listinami, da je učinkoval skoraj vsiljivo. Vrh njega je v tintniku tičalo gosje pero kakor krivec na klobuku in govorilo: posel je vse.

Mož z rdečim obrazom je pogledal došleca z mirnimi očmi in dejal:

»Kapitan Elias Jorham iz Providence, nova Anglija.«

S palcem je pokazal navigtor in povedal še:

»Ona tam je moja žena, miss Jorham, rojena Putnam.«

Ker se temu ni dalo nič ugovarjati, sta se tudi MacNab in Antonio predstavlila. Ni trajalo dolgo, pa sta se kapitan in MacNab dobro ujela. Zelo sta se zanimala drug za drugega ter se borila s skrbnimi sunki.

Kapitan Elias je odprl svojo omaro in vzel iz nje steklenico ruma. Prav ta trenutek pa kakor da bi bilo dogovorjeno, je prišla po stopnicah tudi njegova žena in s pletenjem v rokav obstala na vratih. Sesti se je branila.

Kapitan je zavzdihnil, razgovor pa je tekel naprej. Če uro, ko se je zdelo, da so tako daleč, da bi bil kapitan kar pripravljen peljati v Havano, seveda pod pogojem, da bi se smel na kratko ustaviti še v nekaterih drugih pristaniščih, kamor je moral z blagom.